

Udskriftsdato: 20. december 2025

2024/1 BSF 47 (Gældende)

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af retten til juridisk kønsskifte

Ministerium: Folketinget

Fremsat den 13. november 2024 af Sólbjörg Jakobsen (LA), Susie Jessen (DD),
Dina Raabjerg (KF) og Mette Thiesen (DF)

Forslag til folketingsbeslutning

om begrænsning af retten til juridisk kønsskifte

Folketinget pålægger regeringen inden udgangen af folketingsåret 2024-25 at fremsætte de nødvendige lovforslag og foretage de fornødne administrative ændringer, der kan sikre, at retten til og muligheden for at få foretaget juridisk kønsskifte begrænses mest muligt inden for rammerne af den europæiske menneskerettighedskonvention.

Bemærkninger til forslaget

I debatten om kønsskifte og særlig juridisk kønsskifte henvises der ofte til den europæiske menneskerettighedskonvention i spørgsmål om retten til at få nyt cpr-nummer og personlige dokumenter, der stemmer overens med det køn, man identificerer sig med. I konventionens artikel 8 slås det fast, at »Enhver har ret til respekt for sit privatliv...«, hvilket af mange betragtes som belæg for, at personer, der oplever sig som tilhørende det andet køn, skal have ret til at foretage juridisk kønsskifte (lovbekendtgørelse nr. 138 af 26. januar 2022 om Den Europæiske Menneskerettighedskonvention).

Juridisk kønsskifte har været tilladt i Danmark siden 2014, hvor man med en ændring i cpr-loven gjorde det muligt for personer over 18 år at få nyt personnummer efter skriftlig ansøgning og et halvt års betænkningstid (lov nr. 752 af 25. juni 2014 om ændring af lov om Det Centrale Personregister (Tildeling af nyt personnummer til personer, der oplever sig som tilhørende det andet køn)).

Forslagsstillerne ønsker at begrænse denne rettighed mest muligt. Læser man videre i den europæiske menneskerettighedskonventions artikel 8, understreges det, hvordan en offentlig myndighed ikke må gøre indgreb i udøvelsen af retten til privatliv, medmindre det f.eks. er for at beskytte andres rettigheder og frihed. I forslagsstillernes optik er denne grænse overskredet som følge af den ubegrænsede ret til juridisk kønsskifte, og dansk lovgivning går videre end nødvendigt, i forhold til hvad vi er forpligtet til med konventionen.

Kunstneren Ibi-Pippi Orup Hedegaard er et godt eksempel på, hvordan én persons ret til juridisk kønsskifte kan trække et langt spor af konsekvenser for omgivelserne og samfundet efter sig. Forhenværende digitaliseringsminister og minister for ligestilling Marie Bjerre (V) har selv ytret sin bekymring med kronikken »Ibi-Pippi har fået mine øjne op for, hvor problematisk juridisk kønsskifte er« på jyllands-posten.dk den 14. august 2024, hvor hun maner til besindighed i tidens kønspolitiske debat og italesætter de etiske dilemmaer, der opstår, når »... enkeltpersoner eller forsvindende små grupper af minoriteter forlanger den form for særbehandling«. Det krænker nemlig kvinders rettigheder, hvis Ibi-Pippi Orup Hedegaard – som biologisk mand – skal afsone sin straf side om side med kvinder, insistere på at blive nøgenvisiteret og aflægge urinprøver ved kvindeligt fængselspersonale.

Den bekymring kan vi i den borgerlige opposition kun istemme os med hensynet til andres rettigheder in mente. Ibi-Pippi Orup Hedegaard er nemlig ikke et enkeltstående eksempel på, hvornår juridisk kønsskifte bliver et spørgsmål, der ikke længere kun påvirker den enkeltes identitet, frihed og ret.

I maj 2023 så vi et grelt tilfælde, hvor en voldtægtsdømt transkønnet ønskede at flytte fra Herstedvester Fængsels mandeafdeling til kvindeafdelingen (»Landsret slår fast: Fængslet transkvinde er biologisk mand og skal blive i mandefængsel«, kristeligt-dagblad.dk, den 24. maj 2023). Sagen endte i Højesteret, som i september 2024 heldigvis slog fast, at juridisk kønsskifte ikke altid giver ret til at afsone dom med det køn, man er skiftet til (»For tredje gang går voldtægtsdømt transkvinde rettens vej for at kunne afsone i et kvindefængsel«, dr.dk, den 3. september 2024). En dom, der understreger, at det biologiske køn har betydning, og at transpersoner ikke per se skal have de samme rettigheder som det køn, de er skiftet til.

Et andet eksempel er den transkønnede svømmer Lia Thomas, der var født som mand og tidligere havde konkurreret som mand, men som i 2022 vandt en guldmedalje ved de amerikanske college-mesterskaber i svømning for kvinder (»Der har i årevis været støtte til særrettigheder til transkønnede. Men nu falder tolerancen«, kristeligt-dagblad.dk, den 29. juli 2022). Selv om hun blev et forbillede for mange transkønnede, så vi også en modreaktion, hvor der opstod større modvilje i forhold til særrettigheder til transkønnede, og hvor de kvindelige atleter blev frataget muligheden for at konkurrere på lige vilkår.

Og i en helt tredje kategori kan også nævnes, hvordan sundhedsdata og forskning i kvinders og mænds biologi kan risikere at miste validitet, hvis transpersoner f.eks. besvarer spørgeskemaundersøgelser for det køn, de juridisk har skiftet til, men ikke biologisk er født med.

Det er forslagsstillernes opfattelse, at vi risikerer en glidebane, hvor for mange personer uden oprigtig kønsinkongruens eller kønsdysfori får juridisk kønsskifte. Forslagsstillernes bekymring er, at vi vil se stadig flere eksempler som ovennævnte, der udhuler empatien og forståelsen for de mennesker, der reelt mistrives i den krop, de er født i, og hvor retten til juridisk kønsskifte er afgørende for deres livskvalitet.

Som følge af den beskrevne bekymring er det forslagsstillernes indstilling, at retten til juridisk kønsskifte skal begrænses til personer, hvor oprigtigheden i deres ønske og hensynet til deres menneskerettigheder er utvetydigt. Derfor pålægges regeringen med beslutningsforslaget at fremsætte lovforslag og foretage de nødvendige administrative ændringer, der kan sikre, at retten til juridisk kønsskifte begrænses mest muligt inden for rammerne af den europæiske menneskerettighedskonvention.

Skriftlig fremsættelse

Sólbjörg Jakobsen (LA):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om begrænsning af retten til juridisk kønsskifte.

(Beslutningsforslag nr. B 47)

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.